

DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-38>
УДК (UDC): 378.147:004

Н. В. КОРОЛЬОВА¹, к.пед.н., доцент,
доцент кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
e-mail: nataliakorolova@karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1977-9002>

К. Г. ДУРДАС¹,
аспірант кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
e-mail: Durdaskirill@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6254-2007>

¹Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна

ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Мета. Здійснити пошук теоретично обґрунтованих і практично реалізованих підходів до формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей у сучасних умовах цифрової трансформації освіти.

Методи. теоретичний аналіз наукової літератури, порівняльно-аналітичний метод, узагальнення педагогічного досвіду.

Результати. У статті розглянуто теоретико-методологічні засади формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей в умовах цифрової трансформації освіти. Обґрунтовано актуальність розвитку педагогічного компонента у професійній підготовці фахівців непедагогічного профілю з огляду на сучасні вимоги ринку праці, потребу в наставництві, консультуванні, викладанні економічних дисциплін та популяризації фінансової грамотності. Проведено аналіз психолого-педагогічних компетентностей у змісті освітніх стандартів першого і другого рівнів вищої освіти, виявлено їх фрагментарність та недостатню присутність у навчальних програмах. Узагальнено міжнародний досвід США, Німеччини та Польщі щодо підготовки студентів непедагогічних спеціальностей до освітньої діяльності. Запропоновано комплексний підхід до формування педагогічної компетентності, що поєднує теоретичну, цифрову та практичну компоненти. Надано практичні рекомендації щодо включення педагогічного змісту до варіативної частини освітньо-професійних програм економічного профілю.

Висновки. Формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей в умовах цифрової трансформації освіти потребує комплексного підходу, що поєднує теоретичну підготовку, цифрову грамотність і практичну взаємодію. Виявлена фрагментарність педагогічного компоненту у чинних стандартах підтверджує необхідність його системного впровадження. Запропоновані підходи і рекомендації сприяють оновленню освітніх програм та підготовці економістів, здатних ефективно передавати знання, здійснювати наставницьку діяльність і розвиватися в умовах сучасного освітнього простору.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: педагогічна компетентність, студенти економічних спеціальностей, цифрове середовище, непедагогічний профіль, комплексний підхід.

Як цитувати: Корольова Н. В., Дурдас К. Г. Педагогічна компетентність студентів економічних спеціальностей та її формування у цифровому середовищі. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2025. Вип. 84. С. 438-451. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-38>

In cites: Korolova N. V., Durdas K. G. (2025). Pedagogical competence of students majoring in economics and its formation in a digital environment. *Problems of Engineering Pedagogic Education*, (84), 438-451. <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2025-84-38> (in Ukrainian)

© Корольова Н. В., Дурдас К. Г., 2025

[Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Вступ

Сучасні трансформації вищої освіти, зумовлені цифровізацією, глобалізацією та зростаючими вимогами до міждисциплінарних компетентностей фахівців, обумовлюють необхідність переосмислення змісту та методів підготовки студентів. Одним із актуальних напрямів є формування педагогічної компетентності у студентів економічних спеціальностей, які в умовах сучасного ринку праці часто виконують функції наставників, бізнес-тренерів, консультантів, HR-менеджерів, керівників освітніх чи корпоративних програм.

Попри те, що педагогічна компетентність традиційно розглядається як складова фахівців освітньої галузі, сучасна практика свідчить про її важливість і для представників економічної сфери. Це зумовлює потребу у впровадженні інноваційних педагогічних стратегій у непедагогічні освітні програми, що створює як нові можливості, так і виклики для викладачів і студентів.

Проблема полягає в недостатньо розробленій системі формування педагогічної компетентності студентів економічного профілю в контексті цифрового навчального середовища. Існує потреба в цілісному методологічному підході, який дозволить інтегрувати педагогічні компоненти в професійну підготовку економістів з урахуванням специфіки цифрових технологій, онлайн-взаємодії та нових форматів комунікації.

Ця проблема має як наукове, так і практичне значення:

- на науковому рівні - актуалізує розширення поняття педагогічної компетентності у міждисциплінарному контексті та вивчення її цифрових форм і моделей реалізації;

- на практичному рівні - спрямована на розробку ефективних засобів, методів та технологій, які сприятимуть якісній підготовці майбутніх економістів до виконання педагогічних або наставницьких функцій у цифровому середовищі.

У сучасних умовах професійна підготовка спеціалістів орієнтується на розвиток визначеного нормативними документами спектру компетентностей.

Під час світового економічного

форуму в Давосі було представлено рейтинг ключових навичок, які матимуть найбільше значення у найближчі п'ять років. Перше місце в цьому переліку посіли аналітичне мислення та здатність до інновацій, а друге - активне навчання й ефективні стратегії засвоєння знань.

Згідно зі Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, стрімкі зміни в суспільстві, технологіях та знаннях зумовлюватимуть необхідність від майбутніх фахівців бути адаптивними, швидко опановувати нові навички й професії, проявляти креативність. У зв'язку з цим особливої ваги в оновлених освітніх програмах набуває формування універсальних компетентностей, таких як уміння вчитися, аналізувати інформацію, швидко освоювати сучасні технології, а також здатність до критичного мислення й творчого вирішення професійних завдань [12].

Зазначені якості та навички зазвичай відносять до психолого-педагогічних компетентностей, які формуються у фахівців майбутня діяльність яких пов'язана безпосередньо зі сферою освіти, в процесі вивчення ними дисциплін психолого-педагогічного спрямування. Відповідно такі дисципліни не є типовими для програм підготовки фахівців економічних спеціальностей.

Вище ми зазначили важливість педагогічної компетентності для представників економічної сфери (непедагогічних напрямів), що забезпечить формування здатності у них до викладання, зокрема у закладах вищої освіти.

Проблема формування педагогічної компетентності в непедагогічних спеціальностях, зокрема економічного профілю, останніми роками привертає все більше уваги науковців. Так, Міршук О. дослідив понятійно-термінологічний аспект формування педагогічної компетентності у фахівців непедагогічних спеціальностей. У своєму дослідженні він дійшов висновку, що у сучасній науковій літературі формування педагогічної компетентності здебільшого вивчається у межах професійної підготовки вчителя. Автор дійшов висновку, що педагогічна компетентність випускника вищого

навчального закладу непедагогічного напрямку є складовою його інтегральної професійної компетентності та має спеціалізований характер. Її формування здійснюється переважно через варіативну складову навчального плану, зокрема під час опанування фахових дисциплін. У багатьох професіях, які не обов'язково пов'язані з освітньою діяльністю, але передбачають взаємодію з певними соціальними групами у виробничому процесі, педагогічна компетентність виступає необхідною умовою для досягнення професійних результатів.

У роботі Артюшиною М., Новікової Т., Туз О. проаналізовано значення та місце психолого-педагогічних компетентностей у загальній системі професійних компетентностей майбутніх фахівців економічного профілю. Встановлено, що наявність психолого-педагогічної компетентності сприяє більш ефективному виконанню професійних завдань, підвищує рівень особистої успішності, забезпечує готовність до подальшого професійного зростання, а також формує потенціал до викладацької діяльності у межах обраної спеціальності. Наведено результати кількісного та якісного аналізу представленості психолого-педагогічних компетентностей у структурі професійної підготовки студентів економічних спеціальностей, що ґрунтується на дослідженні Стандартів вищої освіти для бакалаврського та магістерського рівнів відповідного напрямку, який показав суттєві відмінності між стандартами вищої освіти на різних рівнях підготовки. Більшість таких компетентностей належать до загальних, а не спеціальних. На бакалаврському рівні їх більше, переважають психологічні складові (креативність, адаптивність, командна робота тощо), хоча подекуди присутні й педагогічні елементи, пов'язані з самонавчанням і саморозвитком. На магістерському рівні частіше зустрічаються

власне педагогічні компетентності, зокрема пов'язані з викладацькою діяльністю у вищій школі, але вони переважно фігурують як додаткові в освітньо-наукових програмах. Водночас у деяких стандартах взагалі відсутні психолого-педагогічні або педагогічні компетентності для обох рівнів освіти [1].

З огляду на наведену вище інформацію можна визначити невирішені питання цієї теми:

- відсутність цілісної системи формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей, особливо в умовах цифрового освітнього середовища;

- невизначеність підходів до інтеграції психолого-педагогічних компонентів у програми підготовки фахівців непедагогічного профілю;

- нерівномірність та фрагментарність представленості педагогічних компетентностей у Стандартах вищої освіти різних рівнів (бакалаврського й магістерського);

- переважне трактування педагогічної компетентності у науковій літературі через призму підготовки вчителів, а не фахівців інших галузей;

- недостатня увага до практичної реалізації викладацької функції економістів у межах їх професійної підготовки;

- потреба в осмисленні й адаптації педагогічної компетентності до вимог цифровізації, активного навчання, інноваційного мислення й навчальних стратегій, які визнані ключовими на глобальному рівні.

Таким чином, постає необхідність у пошуку теоретично обґрунтованих і практично реалізованих підходів до формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей у сучасних умовах цифрової трансформації освіти, що і становить мету нашого дослідження.

Методи

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки студентів економічних спеціальностей.

Предмет дослідження – формування педагогічної компетентності студентів в умовах цифрового освітнього середовища.

Методологічну основу дослідження становлять положення компетентнісного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, цифрового та комплексного підходів.

У процесі дослідження застосовано такі методи: теоретичний аналіз наукової

літератури,

порівняльно-аналітичний

метод, узагальнення педагогічного досвіду.

Результати та обговорення

Педагогічна компетентність у сучасній науковій думці трактується як інтегративна характеристика особистості, що включає знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та досвід, необхідні для ефективного здійснення педагогічної діяльності.

Зокрема, І. Зязюн визначає педагогічну компетентність як здатність особистості реалізовувати педагогічну функцію у процесі навчання і виховання, спираючись на професійні знання, етико-моральні норми та психологічну готовність до педагогічної взаємодії.

Н. Білик та О. Пометун наголошують на міждисциплінарному характері педагогічної компетентності, яка передбачає не лише наявність знань, а й здатність до їх застосування в конкретних ситуаціях навчання.

На думку М.Мястковської та І.Кобилянської педагогічна компетентність фахівців технічного профілю є інтегрованою характеристикою, яка поєднує інженерні знання з педагогічними уміннями. Вона має ґрунтуватися на використанні сучасних освітніх технологій і методик, що сприяють ефективному засвоєнню знань і розвитку творчого потенціалу студентів [10].

У міжнародних дослідженнях, наприклад у документах ЮНЕСКО та Європейської рамки педагогічних компетентностей для викладачів вищої школи, це поняття пов'язується з гнучкістю, здатністю до рефлексії, комунікації, інноваційної діяльності та постійного професійного розвитку.

Не залишають без уваги питання педагогічної компетентності для різних категорій фахівців і закордонні дослідники. Наведемо декілька прикладів того, як вони трактують це поняття.

Педагогічна компетентність передбачає вміння організовувати результативне навчальне середовище, розробляти освітні заходи з урахуванням різних стилів засвоєння інформації та застосовувати ефективні стратегії навчання. Важливою складовою є також здатність педагогів обирати та впроваджувати відповідні технологічні засоби й ресурси,

які сприятимуть досягненню навчальних цілей і забезпечуватимуть активну та змістовну участь здобувачів освіти у навчальному процесі [17].

Педагогічна компетентність - це здатність керувати навчанням учнів. Вона складається зі знань фізичних, моральних, духовних, соціальних, культурних особливостей учнів; оволодіння теорією навчання та принципами навчання; вмінь розробляти навчальні програми з предметів, що викладаються; організації освітнього середовища; використання інформаційно-комунікаційних технологій; сприяння розвитку учнів; ефективного, емпатичного і ввічливого спілкування з учнями; вмінь здійснювати аналіз та оцінювання процесів і результатів навчання; вмінь використовувати результати аналізу та оцінювання на користь навчання; вмінь здійснювати рефлексивні дії з метою підвищення якості навчання [18].

Педагогічна компетентність має складну структурну побудову, яка охоплює низку взаємопов'язаних компонентів [5,14, 19]:

- когнітивний компонент – педагогічні, психологічні, дидактичні знання; розуміння закономірностей розвитку особистості та навчального процесу;

- операційно-діяльнісний компонент – уміння планувати, організовувати, контролювати та аналізувати навчально-виховну діяльність; володіння методами активного навчання;

- мотиваційно-ціннісний компонент – внутрішня зацікавленість у педагогічній діяльності, позитивне ставлення до процесу навчання, усвідомлення соціальної значущості педагогічної взаємодії;

- рефлексивний компонент – здатність до самоаналізу, самооцінки й корекції власної професійної діяльності;

- комунікативний компонент – розвиток навичок міжособистісного та міжгрупового спілкування, уміння налагоджувати контакт з аудиторією, зокрема в цифровому форматі.

Спробуємо визначити відмінності між поняттями «педагогічна компетентність для фахівця педагогічної

спеціальності» та «педагогічна спеціальності» (таблиця 1).
компетентність фахівця непедагогічної

Таблиця 1

**Відмінності між поняттями «педагогічна компетентність для фахівця педагогічної спеціальності»
та «педагогічна компетентність фахівця непедагогічної спеціальності»**

Table 1

**Differences between the concepts of “pedagogical competence for a specialist in a pedagogical specialty”
and “pedagogical competence of a specialist in a non-pedagogical specialty”**

Критерії / Criteri	Педагогічна компетентність для фахівця педагогічної спеціальності / Pedagogical competence for a specialist in pedagogical specialty	Педагогічна компетентність фахівця непедагогічної спеціальності / Pedagogical competence of a specialist in a non-pedagogical specialty
1	2	3
Цільова професійна функція / Targeted professional function	Основна професійна діяльність - навчання та виховання / Main professional activity - education and upbringing	Додаткова, супровідна функція - передача знань, наставництво, комунікація / Additional, supporting function - knowledge transfer, mentoring, communication
Ступінь професійної спеціалізації / Degree of professional specialization	Центральна складова професійної ідентичності / A central component of professional identity	Інтегрована або допоміжна складова загальної професійної компетентності / Integrated or auxiliary component of general professional competence
Освітня підготовка / Educational training	Формується через ґрунтовний курс психолого-педагогічних дисциплін, педагогічну практику, методику викладання / It is formed through a thorough course of psychological and pedagogical disciplines, pedagogical practice, teaching methods	Частково або епізодично інтегрується у варіативні модулі або практичні проекти; переважно самонавчання або тренінги / Partially or sporadically integrated into optional modules or practical projects; mostly self-study or training
Зміст компетентності / Content of the competence	Включає повний спектр педагогічних знань, умінь, методик викладання, управління класом, організації навчального процесу / Includes a full range of pedagogical knowledge, skills, methods of teaching, classroom management, organization of the educational process	Охоплює вміння пояснювати, комунікувати, передавати знання, формувати взаємодію в команді або освітньому середовищі / Covers the ability to explain, communicate, transfer knowledge, form interaction in a team or educational environment
Застосування / Application	Освітнє середовище / Educational environment	Професійне середовище, де є потреба у навчанні колег, клієнтів, студентів, персоналу / A professional environment where there is a need to train colleagues, clients, students, and staff
Приклади прояву / Examples of manifestation	Урок, освітній процес, методична розробка, оцінювання знань учнів / Lesson, educational process, methodological development, assessment of students' knowledge	Бізнес-презентація, тренінг, консалтинг, наставництво, підготовка кадрів / Business presentation, training, consulting, mentoring, and staff development

Отже, з наведеної вище інформації можна зробити висновок, що педагогічна

компетентність для фахівця педагогічної спеціальності - це глибоко спеціалізована

професійна компетентність, що є основою його фаховості. Педагогічна компетентність фахівця непедагогічного профілю - це модульна або часткова компетентність, яка забезпечує ефективну передачу знань у межах іншої професійної діяльності. Такі відмінності не применшують значення педагогічної компетентності для фахівців інших галузей, а навпаки - в умовах цифровізації та навчання протягом життя вона стає дедалі важливішою.

Також з огляду на наведену вище інформацію здійсимо спробу конкретизувати поняття педагогічної компетентності в контексті підготовки студентів економічних спеціальностей.

Педагогічна компетентність студентів економічних спеціальностей - це інтегративна якість особистості, яка включає знання, уміння, навички, ціннісні орієнтації та мотивацію, необхідні для ефективної передачі професійних знань, організації навчальної або консультативної взаємодії, наставництва, а також здійснення елементів освітньої діяльності в умовах цифрового, корпоративного чи академічного середовища. Вона формується як складова загальної професійної компетентності, спрямована на розвиток комунікації, навчання інших та підтримку безперервного професійного зростання.

Педагогічна компетентність безпосередньо пов'язана з педагогічною діяльністю, оскільки саме вона забезпечує здатність особи ефективно реалізовувати освітні функції в різних контекстах - академічному, професійному, корпоративному; вона є її внутрішньою передумовою, визначає її ефективність. Докладно питання педагогічної діяльності в умовах сучасної освіти було розглянуто нами у попередній публікації [6].

Розглянемо питання пошуку теоретично обґрунтованих і практично реалізованих підходів до формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей у сучасних умовах цифрової трансформації освіти. Спочатку охарактеризуємо специфіку студентів економічних спеціальностей та компетентностей, які у них формуються під час навчання.

Студенти економічних спеціальностей у процесі навчання опановують комплекс професійних

компетентностей, які охоплюють аналітичне мислення, здатність до прогнозування, стратегічного планування, володіння фінансово-економічними інструментами, управління ресурсами та прийняття ефективних рішень. Також важливе місце посідають soft skills: комунікація, командна взаємодія, управлінські навички та критичне мислення, що набувають особливої ваги в умовах цифрової трансформації бізнес-середовища [4].

Хоча освітні програми економічного профілю зазвичай не передбачають глибокої педагогічної підготовки, потреба в педагогічних знаннях і вміннях виникає у зв'язку з професійною діяльністю в низці суміжних сфер. Майбутні економісти часто реалізують себе як: менеджери з персоналу (HR), які проводять тренінги, адаптацію нових працівників, наставництво; бізнес-тренери або консультанти, які навчають дорослих; викладачі економічних дисциплін у закладах освіти; коучі та ментори у сфері стартапів, підприємництва, фінансової грамотності. У всіх цих сферах потрібна не лише предметна, а й педагогічна компетентність, що включає вміння структурувати знання, передавати їх доступно й мотивувати аудиторію до навчання.

Формування педагогічної компетентності у студентів економічного профілю в умовах цифровізації передбачає поєднання теоретичних засад педагогіки з інноваційними технологіями навчання. Важливою передумовою є системне впровадження певних підходів, які забезпечують практичну спрямованість і особистісний розвиток здобувачів освіти. Теоретичне підґрунтя формування педагогічної компетентності у студентів економічного профілю становлять [1,4,11]:

- компетентнісний підхід орієнтований на розвиток здатності студента застосовувати знання у реальних ситуаціях, що особливо важливо в освітній і тренінговій діяльності, притаманній фахівцям економічної сфери;

- діяльнісний підхід формує вміння організовувати освітній процес, планувати навчання, аналізувати його результати та взаємодіяти з аудиторією;

- особистісно орієнтований підхід дозволяє враховувати індивідуальні

особливості студентів, їхні професійні цілі та мотивацію до педагогічної діяльності;

- цифровий підхід акцентує увагу на застосуванні цифрових інструментів для організації навчального процесу, візуалізації матеріалу, оцінювання та дистанційної взаємодії.

Практичні підходи можуть бути реалізовані шляхом [8,9]:

1) інтеграції педагогічного компоненту у варіативну частину ОПП (наприклад, запровадження вибіркових дисциплін на кшталт: «Педагогіка в бізнесі», «Основи викладання економічних дисциплін», «Освітні технології у професійній діяльності» тощо; використання елементів педагогіки у фахових дисциплінах: підготовка міні-тренінгів, презентацій, симуляція навчальних ситуацій тощо);

2) застосування цифрових технологій (наприклад, використання онлайн-платформ для формування навичок цифрової педагогіки; створення студентами освітніх відео, інфографіки, подкастів на економічну тематику - як форма активного навчання й опанування педагогічної ролі; проведення цифрових воркшопів і вебінарів з участю студентів як модераторів або наставників тощо);

3) проектно-орієнтоване навчання (наприклад, реалізація тренінгових та навчальних проєктів, у яких студенти розробляють програми підвищення фінансової грамотності для різних цільових груп; наставництво студентів старших курсів над молодшими - як спосіб формування педагогічного досвіду у форматі «peer-to-peer»);

4) формування педагогічної рефлексії (наприклад, ведення портфоліо професійного зростання; застосування самооцінювання й взаємооцінювання в освітніх проєктах; аналіз студентами власного стилю викладання, презентації та комунікації у навчальному середовищі тощо).

Зробимо стислий огляд програм формування педагогічної компетентності для студентів непедагогічних

спеціальностей у провідних університетах США, Німеччини та Польщі, а також порівняльний аналіз з українською системою.

У багатьох університетах США (наприклад, Harvard, Stanford, University of Michigan) діють Teaching Assistant Training Programs або Graduate Teacher Certificate Programs, що орієнтовані на аспірантів і студентів магістратури нефахових спеціальностей, які викладають або ведуть семінари. Програми охоплюють: методику викладання у вищій школі, академічну етику, інклюзивне навчання, цифрову педагогіку. Курси часто є обов'язковими для майбутніх викладачів-практиків [3].

Університети Німеччини, зокрема Humboldt University в Берліні та LMU у Мюнхені, активно впроваджують «University didactics programs» (програми університетської дидактики). Навчання охоплює основи навчального дизайну, цифрові інструменти, психологію навчання, методи оцінювання. Курси можуть бути факультативними або частиною професійної підготовки для фахівців, які планують викладати. Педагогічна компетентність в цих закладах освіти вважається частиною академічної культури, навіть у технічних і економічних напрямках [13].

У Варшавському та Ягеллонському університетах (Польща) діють програми типу «Tutor School» або «Academic Center for Teacher Education», орієнтовані на розвиток педагогічних навичок студентів і викладачів. В магістратурі часто присутній педагогічний модуль навіть для нефахових спеціальностей (економіка, менеджмент). Велика увага приділяється інноваційним методам навчання, командній роботі, рефлексії, цифровій педагогіці [7].

У таблиці 2 наведено порівняльний аналіз формування педагогічної компетентності для студентів непедагогічних спеціальностей у провідних університетах зарубіжних країн з українською системою освіти, який зведено на основі джерел [2,3,7,13].

Таблиця 2

Порівняльний аналіз формування педагогічної компетентності для студентів непедагогічних спеціальностей у провідних університетах зарубіжних країн з українською системою освіти

Table 2

Comparative analysis of the formation of pedagogical competence for students of non-pedagogical specialties in leading universities of foreign countries with the Ukrainian education system

Критерії / Criteri	Зарубіжні країни (США, Німеччина, Польща) / Foreign countries (USA, Germany, Poland)	Україна / Ukraine
Наявність педагогічних курсів для нефахівців / Availability of pedagogical courses for non-specialists	Так, факультативно або обов'язково (у рамках підготовки до викладання) / Yes, optional or compulsory (as part of preparation for teaching)	Обмежено: здебільшого відсутні в базових програмах / Limited: mostly absent in basic programs
Формат / Format	Сертифікатні програми, практикуми, міні-курси, електронні модулі / Certificate programs, workshops, mini-courses, e-modules	Фрагментарно через варіативні дисципліни або самоосвіту / Fragmented through varied disciplines or self-education
Інституційна підтримка / Institutional support	Центри викладацької майстерності, школи тьюторів, підтримка відділів якості викладання / Teaching excellence centers, tutor schools, support for teaching quality departments	Поодинокі ініціативи при деяких ЗВО, без системності / Individual initiatives at some higher education institutions, without systematic approach
Використання цифрових платформ / Use of digital platforms	Широко застосовуються (Canvas, Blackboard, Moodle, Zoom, Mentimeter тощо) / Widely used (Canvas, Blackboard, Moodle, Zoom, Mentimeter, etc.)	Застосовуються, але потребують систематизації і підтримки / They are used, but need to be systematized and supported
Оцінювання педагогічної готовності / Assessment of pedagogical readiness	Рефлексивні портфоліо, peer-review, самооцінювання / Reflective portfolios, peer-review, self-assessment	Переважно відсутнє для студентів нефахових спеціальностей / Mostly absent for students of non-professional specialties

Отже, міжнародна практика підтверджує, що педагогічна компетентність визнається важливою навіть для нефахових спеціальностей - особливо в контексті викладацької, тренерської та комунікаційної діяльності. В Україні така підготовка ще не має системного характеру, але цифрова трансформація та вимоги ринку створюють об'єктивну потребу в її інтеграції..

Зупинимось більше на застосуванні цифрових технологій оскільки ми розглядаємо формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей у сучасних умовах цифрової трансформації освіти.

Цифровізація освіти відкрила нові можливості для формування педагогічної компетентності як у майбутніх педагогів,

так і у фахівців інших галузей, зокрема економіки. Цифрове освітнє середовище, що включає в себе інтерактивні платформи, електронні ресурси, хмарні сервіси, віртуальні лабораторії та дистанційні форми взаємодії, стало не лише інструментом передачі знань, а й каталізатором змін в організації навчального процесу. Цифрове середовище стало інструментом формування компетентностей [15].

Для фахівців педагогічного профілю цифрове середовище розширює можливості для [15]:

- освоєння та впровадження новітніх методик (змішане навчання, фліп-клас, гейміфікація);

- підвищення рівня цифрової грамотності;

- формування навичок дистанційного викладання, роботи з інтерактивними платформами та мультимедійним контентом;

- розвитку професійної рефлексії через електронні портфоліо, самооцінювання, участь у цифрових спільнотах тощо.

Для студентів економічних спеціальностей, які не мають системної психолого-педагогічної підготовки, цифрові освітні ресурси [16]:

- дають змогу самостійно опановувати елементи педагогіки через онлайн-курси, тренінги, освітні симуляції;

- сприяють розвитку навичок комунікації, презентації, взаємодії з аудиторією у віртуальному форматі;

- дозволяють долучитися до проєктів, пов'язаних із навчанням інших (наприклад, створення курсів з фінансової грамотності для молоді чи малого бізнесу);

- мотивують до навчання через персоналізовані освітні траєкторії тощо.

Цифрове середовище також формує спільні компетентності, важливі для обох категорій фахівців: критичне мислення та інформаційна грамотність; вміння навчатися протягом життя; гнучкість і адаптивність до змін, зокрема під час криз (наприклад, пандемії або воєнного стану); відповідальне використання цифрових технологій, з урахуванням етики, авторського права та цифрової безпеки.

З огляду на вищезазначене, цифрове освітнє середовище не лише підтримує, а й активно формує педагогічну компетентність, змінюючи саму сутність викладання й навчання. Для майбутніх педагогів воно є простором для інновацій і професійного вдосконалення, а для студентів економічного профілю - можливістю опанувати педагогічну роль через сучасні інструменти, що відповідає потребам ринку праці, орієнтованого на гнучкість, мультифункціональність і здатність ділитися знаннями.

У сучасних умовах цифрової трансформації освіти формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей можливе лише за умови комплексного підходу, що поєднує теоретичні основи педагогіки, активне використання цифрових технологій та практичну взаємодію у навчальному

процесі. Такий підхід сприяє підвищенню конкурентоздатності майбутніх фахівців, розширює сферу їх професійної реалізації й відповідає викликам часу.

Комплексний підхід до формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей в умовах цифрової трансформації освіти передбачає поєднання трьох взаємопов'язаних складових: теоретичної основи педагогіки, активного використання цифрових технологій та практичної педагогічної взаємодії. Лише за умов їхнього цілісного впровадження можливо досягти не формального, а змістовного оволодіння педагогічною компетентністю, яка у майбутніх економістів має специфічне прикладне спрямування - для наставництва, консультування, тренерства, викладання економічних дисциплін.

Теоретичне підґрунтя виступає основою розуміння сутності педагогічної діяльності. Воно включає знання з педагогіки, дидактики, вікової та загальної психології, а також розуміння особливостей навчання дорослих (андрагогіки). Для студентів економічного профілю це можуть бути адаптовані курси з елементами педагогіки, інтегровані у варіативну частину програми, які формують уявлення про освітній процес, роль педагога, ефективні стратегії навчання та зворотний зв'язок.

Важливою складовою цього підходу є активне застосування цифрових технологій. В умовах сучасної освіти цифрова грамотність - це не лише навичка користування онлайн-ресурсами, а й вміння організовувати навчальний процес у цифровому форматі, використовувати інтерактивні інструменти, створювати власний освітній контент. Студенти мають опановувати такі платформи, як Moodle, Google Classroom, Zoom, а також навчатися візуалізувати знання, готувати навчальні презентації, відео та інші матеріали, що формують у них навички цифрової педагогіки.

Третім ключовим компонентом комплексного підходу є практична діяльність, що передбачає можливість застосування отриманих знань у реальному або модельованому навчальному процесі. Це може відбуватися у формі проведення міні-лекцій, тренінгів, участі в наставництві

для молодших курсів, розробки навчальних курсів для громадськості (наприклад, у сфері фінансової грамотності чи підприємництва). Практичне залучення студентів до викладання чи навчальної взаємодії сприяє розвитку впевненості, комунікативних навичок і розуміння особливостей ролі педагога.

Таким чином, комплексний підхід дозволяє не лише надати студентам

економічних спеціальностей знання про педагогіку, а й сформувати здатність реалізовувати педагогічні функції в цифровому, корпоративному або академічному середовищі. Це відповідає сучасним вимогам ринку праці, орієнтованого на гнучкість, міждисциплінарність та готовність до навчання інших.

Висновки

У ході дослідження встановлено, що в умовах цифрової трансформації освіти значно зростає потреба в педагогічній компетентності не лише у фахівців освітнього профілю, а й у представників економічної галузі. Сучасні вимоги ринку праці, орієнтація на навчання впродовж життя, необхідність наставництва, тренерства, консультування в корпоративному середовищі зумовлюють інтеграцію педагогічного складника у професійну підготовку студентів економічних спеціальностей.

Проведений аналіз показав, що попри наявність окремих елементів психолого-педагогічної підготовки у змісті навчальних програм, їх кількість, системність і методологічна узгодженість залишаються недостатніми. Виявлено суттєву нерівномірність у представленні педагогічних компонентів на різних освітніх рівнях (бакалаврському та магістерському), а також фрагментарність підходів до їх реалізації. Водночас міжнародний досвід свідчить про ефективність впровадження сертифікатних програм, дидактичних центрів, педагогічних модулів навіть у непедагогічних спеціальностях, що дає позитивний ефект як на рівні особистісного зростання студентів, так і для академічної культури університету загалом.

Аналіз причинно-наслідкових зв'язків між сучасними освітніми викликами

(цифровізацією, міждисциплінарністю, потребою в soft skills) та вимогами до професійної підготовки економістів дозволив дійти висновку, що ізольоване вивчення педагогічних знань без практичного контексту та цифрового супроводу не забезпечує формування реальної педагогічної компетентності. Навпаки, лише комплексний підхід, що поєднує теоретичні засади педагогіки, активне застосування цифрових технологій та цілеспрямовану практичну діяльність, дає змогу ефективно формувати у студентів економічного профілю здатність до викладання, наставництва, освітньої комунікації та професійного саморозвитку.

Таким чином, можна стверджувати про обґрунтовану в статті необхідність у пошуку теоретично вивірених і практично реалізованих підходів до формування педагогічної компетентності студентів економічних спеціальностей. Запропоновано конкретні напрями такої інтеграції: через варіативні освітні компоненти, цифрові формати навчання, міждисциплінарну взаємодію, а також на основі запозичення позитивного міжнародного досвіду. Застосування цих підходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності випускників, гнучкості їхньої професійної траєкторії та здатності до адаптації в умовах динамічного освітнього і ринкового середовища.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Артюшина, М., Новікова, Т., Туз, О. Формування психолого-педагогічних

- компетентностей майбутніх фахівців економічних спеціальностей у процесі ступеневої освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки.* 2020. №4(23). С.5-21. DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.617>
2. Гodeцька, Т. І. Професійна підготовка педагогів: зарубіжний досвід. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. Вип. XV / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2022. С.21-39. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731389/1/Analitichnyy_visnik_2022-15.pdf
 3. Горетько, Т. Системний підхід до професійної підготовки ІТ-менеджерів у закладах вищої освіти США. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* 2018. Вип. 1. С. 124–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2018_1_14
 4. Дембіцька, С. В., Кобилянський, О. В., Пугач, С. С. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців економічних спеціальностей у ЗВО. *Наукові записки кафедри педагогіки.* 2021. Вип.48. С.15-22. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-02>
 5. Демків, А. М. Професійно-педагогічна компетентність викладачів навчально-методичних центрів сфери цивільного захисту: структура і зміст. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія.* 2023. № 1. С. 104-114. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2023-1-25-11>
 6. Дурдас, К. Г. Педагогічна діяльність у контексті сучасної освітньої політики. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти.* 2024. № 82. С. 24-32. DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2024-82-24-32>
 7. Загородня, А. А. Модернізація професійної підготовки фахівців економічної галузі в Україні та Польщі. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* 2017. Вип. 1. С. 112–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2017_1_14
 8. Кірдан, О. Л. Організаційні та практичні засади підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності у закладах вищої освіти. *Інновації в сучасній освіті: методологія, технологія, дидактичні та виховні аспекти* : моногр. за заг. ред. В. В. Іванишин. Кам'янець-Подільський. Заклад вищої освіти «Подільський державний університет». Рига, Латвія : «Baltija Publishing», 2023. С. 38-49. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-300-2-5>
 9. Лисенко, Г. І., Волкова, С. П., Ковба, В. В., Бекіров, В. Теоретико-практичні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності здобувачів магістерського рівня вищої освіти технічних спеціальностей. *Український журнал будівництва та архітектури.* 2025. № 2(026). С. 83-94. DOI: <https://doi.org/10.30838/UJCEA.2312.270425.83.1147>
 10. Мясковська, М., Кобилянська, І. Педагогічна компетентність як необхідна складова професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей. *Педагогіка безпеки.* 2023. Т.7. №1-2. С. 30–35. DOI: <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-030-035>
 11. Павлюк, Н. П. Формування професійної компетентності майбутніх учителів. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи* : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. Полтава, 2020. С. 320–325. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e4e15613-550a-4733-bee3-b9aa9b8f8628/content>
 12. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022р. №286-р. *Офіційний вісник України.* 2022. №33. С.280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
 13. Пуховська, Л. П. Європейські стратегії, підходи і моделі розвитку освіти дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи.* 2021. Вип. 2. С. 51–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2021_2_7
 14. Садовенко, С. Г. Розвиток психолого-педагогічної компетентності викладачів спеціальних дисциплін технічного коледжу : дис. ... д. філософ : 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Запоріжжя, 2023. 336 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/2023/Sadovenko/sadovenko_s_g_dis_na_sajt.pdf

15. Сажко, Г. Цифровізація освітнього процесу підготовки майбутніх інженерів-педагогів: теоретичний аспект. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2021. №70. С.84-91. DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-70-84-91>
16. Субіна, О. Забезпечення якості підготовки фахівців в умовах цифровізації професійної освіти. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства*: монографія. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. С. 445-452. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743550/1/Subina_Monografia_2024_IPO-446-453.pdf
17. Mariscal, Liza L., Albarracin, Melanie R. Mobo, Froilan D., Cutillas, Anesito L. Pedagogical Competence Towards Technology-driven Instruction on Basic Education. *International journal of multidisciplinary: applied business and education research*. 2023. Vol. 4. No. 5. Pp. 1568-1580. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED628659.pdf> DOI: <http://dx.doi.org/10.11594/ijmaber.04.05.18>
18. Murkatik, K., Harapan, E., Wardiah, D. The Influence of Professional and Pedagogic Competence on Teacher's Performance. *Journal of Social Work and Science Education*. 2020. Vol. 1 (1). Pp. 58-69. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/3671/cbdc437b6509db5f07c0b930c2d20f983511.pdf>
19. Susanto, R., Rozali, YA., Agustina, N. Pedagogic competence development model: pedagogic knowledge and reflective ability. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: International Conference on Progressive Education*. Atlantis Press. 2020. Vol. 422. Pp.19-23. URL: <https://digilib.esaunggul.ac.id/public/UEU-Journal-17257-13.%202020%20PEDAGOGIC%20COMPETENCE%20DEVELOPMENT%20MODEL%20PEDAGOGIC%20KNOWLEDGE%20AND%20REFLECTIVE%20ABILITY.Image.Marked.pdf>

Стаття надійшла до редакції 28.04.2025

Стаття рекомендована до друку 05.06.2025

N. V. KOROLOVA¹, PhD (Pedagogy), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy, Methods and Management of Education
e-mail: nataliakorolova@karazin.ua ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1977-9002>

K. G. DURDAS¹,
PhD student of the Department of Pedagogy, Methods and Management of Education
e-mail: Durdaskirill@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6254-2007>

¹V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Square Kharkiv, 61022, Ukraine

PEDAGOGICAL COMPETENCE OF STUDENTS MAJORING IN ECONOMICS AND ITS FORMATION IN A DIGITAL ENVIRONMENT

Purpose. To search for theoretically sound and practically implemented approaches to the formation of pedagogical competence of students specializing in economics in the modern conditions of digital transformation of education.

Methods. Theoretical analysis of scientific literature, comparative-analytical method, generalization of pedagogical experience.

Results. The article considers the theoretical and methodological foundations of the formation of pedagogical competence of students of economics specialties in the conditions of digital transformation of education. The relevance of developing the pedagogical component in the professional training of non-pedagogical specialists is substantiated, taking into account the modern requirements of the labor market, the need for mentoring, counseling, teaching economic disciplines, and promoting financial literacy. An analysis of psychological and pedagogical competencies in the content of educational standards of the first and second levels of higher education was carried out, revealing their fragmentation and insufficient presence in educational programs. The international experience of the United States, Germany, and Poland in preparing students of non-pedagogical specialties for educational activities was summarized. A comprehensive approach to the formation of pedagogical competence is proposed, combining theoretical, digital, and practical components. Practical recommendations are provided for the inclusion of pedagogical content in the variable part of educational and professional programs in economics.

Conclusions. The formation of pedagogical competence of students of economics specialties in the

context of the digital transformation of education requires a comprehensive approach that combines theoretical training, digital literacy, and practical interaction. The fragmentation of the pedagogical component in the current standards confirms the need for its systematic implementation. The proposed approaches and recommendations contribute to the updating of educational programs and the training of economists who are able to effectively transfer knowledge, carry out mentoring activities, and develop in the conditions of the modern educational space.

Translated with DeepL.com (free version)

KEY WORDS: *pedagogical competence, students of economic specialties, digital environment, non-pedagogical profile, integrated approach.*

References

1. Artyushina, M., Novikova, T., Tuz, O. (2020). Formation of psychological and pedagogical competencies of future specialists in economics in the process of level education. *Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Pedagogical Sciences*, №4(23), 5-21. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v23i4.617> (in Ukrainian).
2. Godetska, T. I. (2022). Professional training of teachers: foreign experience. *Analytical Bulletin in the field of education and science: reference bulletin. Issue XV / NAPS of Ukraine*, V.O. Sukhomlynsky State Library of Ukraine, Vinnytsia, TVORY (pp.21-39). https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731389/1/Analituchnuy_visnuk_2022-15.pdf (in Ukrainian).
3. Goretko, T. (2018). Systematic approach to professional training of IT managers in higher education institutions of the USA. *Adult education: theory, experience, prospects*, (1), 124-131. http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2018_1_14 (in Ukrainian).
4. Dembitska, S. V., Kobylanskyi, O. V., Pugach, S. S. (2021). Formation of professional competence of future specialists in economic specialties in higher education institutions. *Scientific Notes of the Department of Pedagogy*, (48), 15-22. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2021-48-02> (in Ukrainian).
5. Demkiv, A. M. (2023). Professional and pedagogical competence of educational and methodological centers teachers in the sphere of civil defense: structure and content. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology. Series: Pedagogy and psychology*, 1, 104-114. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2023-1-25-11> (in Ukrainian).
6. Durdas, K. G. (2024). Pedagogical activity in the context of modern educational policy. *Problems of engineering pedagogic education*, (82), 24-32. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2024-82-24-32> (in Ukrainian).
7. Zagorodnya, A. A. (2017). Modernization of professional training of specialists in the economic sector in Ukraine and Poland. *Adult education: theory, experience, prospects*, (1), 112-120. http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2017_1_14 (in Ukrainian).
8. Kirdan, O. L. (2023). Organizational and practical principles of training of higher education students for teaching in higher education institutions. *Innovations in modern education: methodology, technology, didactic and educational aspects: monograph* (edited by V. Ivanyshyn), Kamianets-Podilskyi, Higher Education Institution "Podilsky State University", Riga, Latvia, "Baltija Publishing (pp. 38-49). <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-300-2-5> (in Ukrainian).
9. Lysenko, G. I., Volkova, S. P., Kovba, V. V., Bekirov, V. (2025). Theoretical and practical aspects of formation of professional and pedagogical competence of master's level higher education graduates in technical specialties. *Ukrainian Journal of Civil Engineering and Architecture*, 2(026), 83-94. <https://doi.org/10.30838/UJCEA.2312.270425.83.1147> (in Ukrainian).
10. Miastkovska, M., Kobylanska, I. (2023). Pedagogical competence as a necessary component of professional competence of future technical specialists. *Health and Safety Pedagogy*, 7(1-2), 30-35. <https://doi.org/10.31649/2524-1079-2022-7-1-030-035> (in Ukrainian).
11. Pavliuk, N. P. (2020). Formation of professional competence of future teachers. *Topical issues of linguistics, professional linguodidactics, psychology and pedagogy of higher education: collection of articles of the V International scientific and practical conference, Poltava, 2020 November 19-20* (pp.320-325). <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e4e15613-550a-4733-bee3-b9aa9b8f8628/content> (in Ukrainian).

12. On approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032 (2022): order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 23, 2022 No. 286-p. *Official Gazette of Ukraine*, №33, C.280. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (in Ukrainian).
13. Pukhovska, L. P. (2021). European strategies, approaches and models of adult education development. *Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, (2), 51-62. http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2021_2_7 (in Ukrainian).
14. Sadovenko, S. G. (2023). Development of psychological and pedagogical competence of teachers of special disciplines of technical college: doctor of philosophy degree: 015 Vocational Education (by specialization), Zaporizhzhia. http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/2023/Sadovenko/sadovenko_s_g_dis_na_sajt.pdf (in Ukrainian).
15. Sazhko, G. (2021). Digitalization of the educational process of training future engineers-teachers: theoretical aspect. *Problems of engineer-pedagogical education*, (70), 84-91. <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2021-70-84-91> (in Ukrainian).
16. Subina, O. (2024). Ensuring the quality of training in the context of digitalization of vocational education. *Vocational education in the context of sustainable development of society: a monograph*, Kyiv, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (pp. 445-452). https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743550/1/Subina_Monografia_2024_IPO-446-453.pdf (in Ukrainian).
17. Mariscal Liza L., Albarracin Melanie R. Mobo Froilan D., Cutillas Anesito L. (2023). Pedagogical Competence Towards Technology-driven Instruction on Basic Education. *International journal of multidisciplinary: applied business and education research*, 4(5), 1568-1580. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED628659.pdf> <http://dx.doi.org/10.11594/ijmaber.04.05.18>
18. Murkatik, K., Harapan, E., Wardiah, D. (2020). The Influence of Professional and Pedagogic Competence on Teacher's Performance. *Journal of Social Work and Science Education*, 1 (1), 58-69. <https://pdfs.semanticscholar.org/3671/cbdc437b6509db5f07c0b930c2d20f983511.pdf>
19. Susanto, R., Rozali, YA, Agustina, N. (2020). Pedagogic competence development model: pedagogic knowledge and reflective ability. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research: International Conference on Progressive Education*. Atlantis Press, 422, 19-23. <https://digilib.esaunggul.ac.id/public/UEU-Journal-17257-13.%202020%20PEDAGOGIC%20COMPETENCE%20DEVELOPMENT%20MODEL%20PEDAGOGIC%20KNOWLEDGE%20AND%20REFLECTIVE%20ABILITY.Image.Marked.pdf>

The article was received by the editors 28.04.2025

The article is recommended for printing 05.06.2025